

Cuvânt înainte

Regimul juridic al societăților comerciale, reglementat prin Legea nr. 31/1990, cu modificările și completările ulterioare, a făcut obiectul a numeroase lucrări de specialitate: manuale și cursuri universitare, monografii, comentarii și adnotări, articole de revistă etc.

Lucrarea pe care o prezentăm privește o coordonată fundamentală a regimului juridic al societăților comerciale – încetarea existenței societăților prin dizolvare și lichidare.

Într-o perioadă în care se depun eforturi pentru perfecționarea reglementărilor din domeniul societăților comerciale, în concordanță cu reglementările Uniunii Europene, precum și pentru asanarea activității comerciale, prin eliminarea societăților comerciale fantomă, abordarea unei asemenea teme este deosebit de actuală și se justifică pe deplin sub aspect teoretic și practic.

Cercetarea monografică a temei a oferit autoarei posibilitatea unui examen cuprinzător și aprofundat al reglementărilor legale, al doctrinei și jurisprudenței în materie.

Valorificând ceea ce este dobândit în literatura juridică și în practica judiciară printr-un efort propriu de analiză, autoarea a fost preocupată să pună în evidență semnificația și finalitatea dispozițiilor legale, precum și condițiile de aplicare, pentru a realiza eficiența necesară în protejarea desfășurării activității comerciale.

În demersul său, autoarea a examinat aspectele clasice ale dizolvării și lichidării societăților comerciale. O atenție specială a fost acordată aspectelor speciale privind cazurile de dizolvare-sanctiune, așa cum au fost reglementate prin O.U.G. nr. 32/1997, Legea nr. 302/2005, Legea nr. 161/2003, Legea nr. 441/2006 și O.U.G. nr. 82/2007.

Soluțiile propuse sunt temeinic argumentate și sunt corespunzătoare cerințelor activității practice.

Sub acest aspect, menționăm observațiile și propunerile privind reglementarea dizolvării societăților comerciale în cazul expirării termenului stabilit pentru durata societății și în cazul imposibilității realizării obiectului de activitate al societății și realizării acestuia, analizele privind dizolvarea societăților comerciale în cazul necom-

pletării capitalului social și nepreschimbării certificatului de înmătrulare, precum și observațiile privind reglementarea legală a radierii înregistrărilor din registrul comerțului.

În fundamentarea cercetării și a soluțiilor date, autoarea a folosit o bogată bibliografie de specialitate, română și străină (în special franceză).

Prin analiza cuprinzătoare și aprofundată a problemelor abordate, ca și prin soluțiile date și informația bibliografică, lucrarea contribuie la o mai bună cunoaștere a reglementării legale privind societățile comerciale și, în consecință, poate constitui un instrument de lucru pentru cei interesați de regimul juridic al societăților comerciale.

prov. univ. dr. **Stanciu D. Cărpenu**

Argument

Elementele care definesc și caracterizează procesul de încetare a existenței societății comerciale decurg din concepția legii române asupra noțiunii, rolului și funcțiilor societăților comerciale.

Analiza operațiunilor care marchează sfârșitul societăților comerciale are ca premise fundamentale natura juridică a acestor entități și elementele specifice ale contractului de societate.

De asemenea, în raport de formele societăților comerciale, există și cauze distincte de cele generale, care determină încetarea existenței societăților comerciale.

Din perspectiva legiuitorului român, dispariția societăților comerciale este guvernată de principii și norme aflate într-un strâns raport de cauzalitate cu cele care se aplică organizării și funcționării acestor societăți.

La rândul său, statutul juridic al societăților comerciale a cunoscut importante modificări în timp, în funcție de evoluția economică și istorică a condițiilor în care acestea au fost înființate.

Cauzele generale de dizolvare a societăților comerciale prezintă importante similitudini cu modurile în care încetează societățile civile.

Societatea civilă, definită ca fiind „un contract prin care două sau mai multe persoane se învoiesc să pună ceva în comun cu scop de a împărți foloasele ce ar putea deriva”, își încetează existența în situațiile prevăzute de Codul Civil.

Astfel, societatea încetează prin trecerea timpului pentru care a fost contractată, prin desființarea obiectului sau desăvârșirea afacerii, prin moartea unuia dintre asociați, prin interdicția sau insolvabilitatea unuia dintre ei sau prin voința expresă a unuia sau mai multor asociați de a nu mai continua societatea.

În același sens, desființarea societății civile constituite pentru o perioadă determinată nu se poate cere înainte de data expirării termenului convenit, decât numai pentru motive temeinice, cum este, potrivit exemplificării conținute în art. 1529 C. civ., situația în care un asociat nu-și îndeplinește obligațiile sau când o infirmitate permanentă îl împiedică să-și conducă afacerile societății.

Reglementarea cauzelor generale de dizolvare a societăților comerciale are la origine dispozițiile Codului civil referitoare la modul în care își încetează existența societățile civile.

În mod analog, cazurile generale de dizolvare a societăților comerciale sunt reglementate de Legea nr. 31/1990.

Analiza fiecăreia dintre cauzele generale de dizolvare permite evidențierea cadrului general în care acestea se aplică, dar și a particularităților pe care doctrina și practica judiciară le-au semnalat în legătură cu fiecare dintre ele.

Comparația cauzelor generale de dizolvare în dreptul român cu cele din dreptul francez urmărește prezentarea unor similitudini, dar și a anumitor diferențe existente în cele două sisteme de drept.

Cauzele generale de dizolvare a societăților comerciale au fost clasificate în doctrina dreptului comercial în trei categorii, după cum dizolvarea operează de drept, este rezultatul voinței asociaților sau se pronunță prin hotărâre judecătorească.

Cauzele generale de dizolvare a societăților comerciale sunt reglementate în dreptul francez de art. 1844-7 C. civ., iar în doctrină se subliniază asupra necesității de a le interpreta într-un mod restrictiv, deoarece interesul societății trebuie să prevaleze atât asupra intereselor asociaților, cât și asupra celor aparținând eventualilor creditori.

Cauzele de dizolvare sunt clasificate în dreptul francez, ca și în dreptul român, în trei categorii, după cum dizolvarea operează de drept, prin voința asociaților sau în temeiul unei hotărâri judecătorești.

În ceea ce privește dizolvarea de drept a societăților comerciale, în doctrina franceză, se subliniază că aceasta operează la data apariției cauzei care se circumscrie unei asemenea ipoteze, *și nu la data pronunțării unei hotărâri judecătorești, care are doar rolul de a o constata.*

În dreptul comercial român a fost împărțită, în principiu, aceeași concepție.

Situațiile complexe cu care se confruntă practica judiciară au evidențiat necesitatea de a constata prelungirea duratei societății, chiar după expirarea termenului stabilit de asociați sau prin actul constitutiv.

Lucrarea de față se constituie și într-o pledoarie în sensul flexibilizării soluțiilor ce urmează să fie pronunțate în practică sub acest aspect.

Apreciem că este important să se confere prioritate principiului salvagădării societății, atunci când interesele terților nu sunt prejudiciate.

Un raționament analog ar trebui să se aplice, în opinia noastră și în cazurile de dizolvare-sanctiune, care intervin pentru neîndeplinirea unor condiții legale, astfel încât încetarea existenței societății să rămână o soluție extremă, dacă societatea, în mod obiectiv, are resurse să își continue activitatea.

Imposibilitatea realizării obiectului de activitate al societății constituie o cauză generală de dizolvare căreia i s-au circumscris diverse situații în practică, în raport de modificările succesive ale Legii nr. 31/1990.

Actualmente, redactarea art. 227 din legea societăților comerciale marchează o delimitare sensibilă între cazul de dizolvare prevăzut de art. 227 alin. (1) lit. b) și cel evocat de art. 227 alin. (1) lit. e), respectiv hotărârea tribunalului pentru motive temeinice care împiedică funcționarea societății.

În practica judiciară, aceste două cauze au fost adeseori puse sub semnul identității, astfel încât apreciem că *de lege ferenda* ele ar putea fi contopite într-o singură cauză de dizolvare a societății comerciale, printr-o nouă redactare a textului legal incident.

Caracterul excepțional al nulității societății conferă acesteia particularitatea de a nu produce efecte în mod retroactiv, atunci când intervine și determină dizolvarea societății.

Regimul nulității societății comerciale, derogatoriu de la cel de drept comun, este justificat de necesitatea protejării terților, având profunde implicații în activitatea comercială.

Evoluția legislației cu privire la procedura falimentului și a reorganizării judiciare este marcată actualmente de apariția Legii nr. 85/2006 privind procedura insolvenței¹, care abrogă dispozițiile Legii nr. 64/1995.

Analiza unora dintre modificările instituite de noul text legal demonstrează efectele pe care falimentul, ca o cauză generală de dizolvare, le aduce în viața societății.

Din perspectiva noii reglementări, au fost detaliate și particularitățile procedurii colective concursuale în raport de procedura lichidării, astfel cum este detaliată în dreptul comun al societăților comerciale.

---

¹ M. Of. nr. 359 din 21 aprilie 2006.

În paralel, se afirmă însă și posibilitatea dizolvării voluntare, corolar al caracterului contractual al societății comerciale.

Hotărârea adunării generale, astfel cum este guvernată de regulile care stabilesc constituirea și funcționarea legală a acestui organ colectiv deliberativ, poate reprezenta resortul dispariției persoanei juridice.

Specificul acestei cauze de dizolvare a fost evidențiat pornind de la situații care au ilustrat în practica judiciară modul de încetare a existenței societății comerciale prin voința asociaților.

Din această perspectivă, am propus ca expirarea duratei societății să fie asimilată cauzelor de dizolvare voluntară, în sensul că numai hotărârea adunării generale ar urma să confirme voința asociaților de a dizolva societatea la împlinirea termenului stabilit prin actul constitutiv.

Diversitatea formelor juridice ale societăților comerciale a determinat apariția unor cauze speciale de dizolvare, diferite de cele comune tuturor societăților comerciale.

Analiza cauzelor speciale relevă caracteristici comune societăților de capitaluri, pe de o parte, și societăților de persoane, pe de altă parte, în ceea ce privește modul în care acestea își încetează existența.

În același sens, a fost relevată evoluția legislativă cu privire la reglementarea cazurilor de dizolvare-sanctiune în timp, astfel cum și-au dovedit sau nu eficiența.

Aspectele procedurale comune cazurilor de dizolvare judiciară au fost evidențiate din perspectiva interesului practic pe care îl prezintă soluțiile pronunțate în materie.

Au fost prezentate și interpretate astfel opinii divergente, în dorința de a clarifica elemente asupra cărora poartă controverse de ordin teoretic și practic, pornind în principal de la necesitatea cristalizării unui punct de vedere unitar în practica judiciară.

Elementele de noutate pe care le-a introdus modificarea Legii nr. 31/1990 au fost analizate comparativ cu vechea reglementare, în domeniile de interes ale prezentei lucrări, apreciindu-se și asupra oportunității și eficienței textelor legale în vigoare.

În ceea ce privește a doua fază a încetării existenței societății comerciale, faza lichidării, am acordat un interes special statutului practicienilor în reorganizare și lichidare, astfel cum a fost definit prin Legea nr. 85/2006. În paralel, au fost evidențiate și elemente care conturează acest statut și din perspectiva O.U.G. nr. 86/2006.

Procedura de radiere a societăților comerciale din registrul comerțului comportă anumite particularități, în raport de cazurile de dizolvare în urma cărora intervin.

În cuprinsul acestei lucrări, radierea a format obiectul unei analize detaliate, cu accent pe caracterul controversat al unor aspecte de ordin procedural.

În sfera de aplicare a dreptului societăților comerciale, dizolvarea și lichidarea acestora prezintă un incontestabil interes teoretic și practic.

Analiza etapelor care marchează încetarea existenței societăților comerciale relevă semnificația acestui moment, implicațiile sale în circuitul comercial.

Detalierea unora dintre cele mai importante controverse care se poartă în doctrina și practica judiciară, referitoare la dizolvarea și lichidarea societăților comerciale, conferă acestui subiect actualitate.

Prezentul demers teoretic se înscrie cu modestie în încercarea de a clarifica aspecte echivoce legate de modul în care se produce încetarea existenței societăților comerciale, aspecte care ar putea constitui teme de reflecție pentru cei interesați.

Cuprins

Cuvânt înainte	V
Argument.....	VII
Capitolul I Noțiuni introductive.....	1
Secțiunea 1. Rolul societăților comerciale	
în activitatea comercială.....	1
§1. Caracterizare generală.....	1
§2. Scurt istoric al societăților comerciale.....	2
2.1. Perioada antică.....	2
2.2. Perioada Evului Mediu.....	2
2.3. Perioada modernă.....	3
§3. Reglementarea legală a societăților comerciale în România	5
Secțiunea 2. Noțiunea și natura juridică a societății comerciale.....	11
Secțiunea 3. Personalitatea juridică a societății comerciale și consecințele ei.....	18
§1. Noțiuni introductive.....	18
§2. Elementele definitorii ale personalității juridice a societății comerciale.....	19
2.1. Caracteristici generale.....	19
2.2. Atributele de identificare a societății.....	20
2.2.1. Firma societății.....	20
2.2.2. Sediul societății.....	22
2.2.3. Naționalitatea societății.....	23
2.3. Voința societății comerciale.....	24
2.4. Capacitatea juridică a societății comerciale.....	27
2.4.1. Considerații generale.....	27
2.4.2. Capacitatea de folosință.....	27
2.4.3. Capacitatea de exercițiu.....	29
2.5. Patrimoniul propriu al societății comerciale.....	31
2.5.1. Noțiune.....	31
2.5.2. Autonomia patrimoniului societății comerciale.....	33

2.5.3. Consecințele autonomiei patrimoniului societății comerciale	33
2.6. Consecințele juridice ale calității de persoană juridică a societății comerciale.....	36
2.6.1. Existența unei responsabilități juridice proprii pentru societatea comercială	36
2.6.2. Dreptul societății de a participa în nume propriu la raporturile juridice	39
2.6.3. Dreptul societății de a sta în justiție.....	39
Secțiunea 4. Formele societăților comerciale	40
Secțiunea 5. Elementele specifice ale contractului de societate	48
§1. Aporturile asociaților	49
§2. Intenția de a exercita în comun o activitate comercială....	52
§3. Împărțirea profitului	54

Capitolul al II-lea Principii generale privind constituirea și funcționarea societăților comerciale.....	57
Secțiunea 1. Constituirea societăților comerciale	57
§1. Considerații generale	57
§2. Noțiunea și natura juridică a contractului de societate	58
§3. Condițiile de fond ale contractului de societate.....	59
3.1. Consimțământul	59
3.1.1. Viciile de consimțământ.....	60
3.2. Capacitatea părților	62
3.3. Obiectul contractului.....	64
3.4. Cauza contractului.....	65
3.5. Consecințele nerespectării condițiilor de fond ale contractului de societate.....	67
§4. Condițiile de formă ale contractului de societate.....	68
4.1. Forma scrisă a contractului	68
4.2. Consecințele nerespectării condițiilor de formă ale actului constitutiv	69
§5. Fondatorii societății comerciale.....	69
§6. Conținutul contractului de societate.....	71
6.1. Considerații generale.....	71
6.2. Clauzele de identificare a părților	72
6.3. Clauzele de identificare a viitoarei societăți comerciale.....	72
6.4. Clauzele privind caracteristicile societății comerciale...	73
6.4.1. Obiectul de activitate al societății	74

6.4.2. Durata societății.....	74
6.4.3. Capitalul social.....	74
6.5. Clauzele privind conducerea și gestiunea societății	76
6.6. Clauzele privind drepturile și obligațiile asociaților	76
6.7. Clauzele privind sediile secundare ale societății	77
6.8. Clauzele privind dizolvarea și lichidarea societății	78
§7. Statutul societății	78
7.1. Efectele încheierii actului constitutiv	79
§8. Înregistrarea și autorizarea funcționării societății comerciale	82
8.1. Înmatricularea societății	82
8.2. Autorizarea funcționării societății.....	86
8.3. Publicarea constituirii societății comerciale	87
8.4. Înscrisura fiscală a societății comerciale	87
§9. Încălcarea cerințelor legale de constituire a societății comerciale. Consecințe.....	88
9.1. Neregularități constatate înainte de înregistrarea societății	88
9.2. Neregularități constatate după înregistrarea societății. Consecințe.....	89
§10. Înființarea sucursalelor și a filialelor.....	91
Secțiunea 2. Funcționarea societăților comerciale	93
§1. Adunarea generală.....	95
§2. Administratorii	102
2.1. Reguli generale privind statutul administratorilor societății comerciale	102
2.2. Răspunderea administratorilor	111
2.3. Administrarea societăților pe acțiuni.....	117
2.3.1. Sistemul unitar.....	118
2.3.1.1. Consiliul de administrație	118
2.3.1.2. Directorii societății.....	123
2.3.2. Sistemul dualist	125
2.3.2.1. Considerații generale.....	125
2.3.2.2. Consiliul de supraveghere.....	126
2.3.2.3. Directoratul.....	130
§3. Organele de control asupra gestiunii societății comerciale	133

Capitolul al III-lea Dizolvarea societăților comerciale	137
Secțiunea 1. Noțiune. Caracteristici	137
Secțiunea 2. Cauzele generale de dizolvare.....	140
§1. Cauze de dizolvare tradiționale	140
1.1. Trecerea timpului stabilit pentru durata societății [art. 227 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 31/1990].....	140
1.2. Imposibilitatea realizării obiectului de activitate al societății sau realizarea acestuia [art. 227 alin. (1) lit. b)]	156
1.3. Declararea nulității societății [art. 227 alin. (1) lit. c)].....	163
1.3.1. Concepția Legii nr. 31/1990 despre nulitatea societății	163
1.3.2. Cazurile de nulitate a societății.....	165
1.3.2.1. Caracteristici generale	165
1.3.2.2. Lipsa actului constitutiv al societății	166
1.3.2.3. Actul constitutiv al societății nu a fost încheiat în formă autentică [în situațiile prevăzute de art. 5 alin. (6) din Legea nr. 31/1990]	167
1.3.2.4. Toți fondatorii au fost, potrivit legii, incapabili la data constituirii societății	168
1.3.2.5. Obiectul de activitate al societății este ilicit sau contrar ordinii publice	169
1.3.2.6. Lipsa încheierii judecătorului delegat de înmatriculare a societății	169
1.3.2.7. Lipsa autorizării legale administrative de constituire a societății	171
1.3.2.8. Actul constitutiv nu prevede denumirea, obiectul său de activitate, aporturile asociaților și capitalul social subscris [art. 56 lit. f) din Legea nr. 31/1990].....	171
1.3.2.9. Încălcarea dispozițiilor legale privind capitalul social minim, subscris și vărsat [art. 56 lit. g) din Legea nr. 31/1990].....	174
1.3.2.10. Nerespectarea numărului minim de asociați prevăzut de lege	175
1.3.3. Efectele speciale ale nulității societății comerciale.....	176
1.4. Hotărârea adunării generale [art. 227 alin. (1) lit. d)].....	177

1.5. Hotărârea tribunalului [art. 227 alin. (1) lit. e)].....	183
1.6. Falimentul societății [art. 227 lit. e) din Legea nr. 31/1990].....	192
§2. Cauze de dizolvare-sanctiune aplicabile tuturor societăților comerciale.....	200
Secțiunea 3. Cauze speciale de dizolvare a societății comerciale.....	214
§1. Cauze speciale de dizolvare a societății pe acțiuni	214
1.1. Reducerea valorii activului net la mai puțin de jumătate din valoarea capitalului social [art. 228 lit. a) din Legea nr. 31/1990].....	214
1.2. Societatea pe acțiuni se dizolvă când capitalul social se reduce sub minimul legal [art. 10 alin. (2) din Legea nr. 31/1990]	216
1.3. Societatea pe acțiuni se dizolvă când numărul acționarilor scade sub minimul legal [art. 228 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 31/1990]	217
§2. Cauze speciale de dizolvare a societății în comandită pe acțiuni	218
§3. Cauze speciale de dizolvare a societății în nume colectiv	219
§4. Cauze speciale de dizolvare a societății în comandită simplă.....	225
§5. Cauze speciale de dizolvare a societății cu răspundere limitată.....	225
Secțiunea 4. Căile dizolvării societăților comerciale.....	235
§1. Dizolvarea de drept.....	235
§2. Dizolvarea voluntară.....	237
§3. Dizolvarea judiciară.....	238
Secțiunea 5. Aspecte procedurale comune cazurilor de dizolvare judiciară	243
Secțiunea 6. Efectele dizolvării	254
Capitolul al IV-lea Lichidarea societăților comerciale	259
Secțiunea 1. Noțiunea de lichidare a societății comerciale. Caracteristici.....	259
Secțiunea 2. Principiile generale ale lichidării societății comerciale.....	261
Secțiunea 3. Modificările produse de trecerea la faza de lichidare a societății comerciale	266

Secțiunea 4. Statutul lichidatorilor.....	268
§1. Calitatea de lichidator	268
§2. Numirea lichidatorilor.....	269
§3. Natura juridică a funcției lichidatorilor.....	269
§4. Puterile lichidatorilor	270
§5. Răspunderea lichidatorilor	272
Secțiunea 5. Procedura lichidării societății comerciale	273
§1. Lichidarea activului și pasivului.....	273
1.1. Lichidarea activului.....	273
1.2. Lichidarea pasivului.....	277
§2. Repartizarea activului net între asociați	281
§3. Închiderea lichidării	285
§4. Particularități ale lichidării în raport de forma juridică a societății comerciale	300
Secțiunea 6. Lichidarea în cadrul procedurii falimentului.....	305
6.1. Introducere.....	305
§2. Considerații generale despre procedura colectivă în dreptul francez.....	309
§3. Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței. Elemente de noutate și progres legislativ	317
§4. Statutul practicienilor în insolvență	320
§5. Particularități privind lichidarea în cadrul procedurii falimentului	325
Capitolul al V-lea Concluzii și propuneri de lege ferenda.....	335
Bibliografie	343
Index	351